

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Кафедра правоохоронної діяльності та поліціїстики
Факультет № 6

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

**з навчальної дисципліни «ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО» обов'язкових
компонент освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

262 Правоохоронна діяльність

на тему : Інформаційні аспекти інтелектуальної власності.

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30 серпня 2023 року № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25 серпня 2023 року № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29 серпня 2023 року № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики
Протокол від 18 серпня 2023 року № 8

Розробники:

1. Завідувач кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук, професор Панова Ірина Вікторівна.

Рецензенти:

1. Заступник начальника відділення поліції №3 Харківського районного управління поліції №1 ГУНП в Харківській області, доктор, снс Прокопенко О.Ю.
2. Професор кафедри адміністративного права та процесу факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Комзюк А.Т.

План лекції

1. Поняття інтелектуальної власності в Україні
2. Інформаційні аспекти інтелектуальної власності

Література

1. Конституція України : від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про захист персональних даних : закон України від 1 черв. 2010 р. № 2297-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 481. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
3. Про захист суспільної моралі : закон України від 20 листоп. 2003 р. № 1296-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 14. – Ст. 192. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15>
4. Про інформаційні агентства : закон України від 28 лют. 1995 р. № 74/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 13. – Ст. 83. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/95-вр>
5. Про інформацію : закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
6. Про Концепцію Національної програми інформатизації : закон України від 4 лют. 1998 р. № 75/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – Ст. 182. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-вр>
7. Про бібліотеки і бібліотечну справу : закон України від 27 січн. 1995 № 32/95-ВР // Відомості Верховної Ради. – 1995. – № 7. – ст.45. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-вр>
8. Про Національний архівний фонд і архівні установи : закон України від 24 груд. 1993 № 3814-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 15. – ст.86. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3814-12>
9. Про науково-технічну інформацію: закон України від 25 червн. 1993 № 3322-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 33. – ст.345. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12>
10. Про державну таємницю : закон України від 21.01.1994 № 3855-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №16. – С. 93. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>
11. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : закон України від 05 лип. 1994 № 80/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 31. – ст.286. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>
12. Про рекламу : закон України від 3 лип. 1996 р. № 270/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – Ст. 181. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-вр>

13. Про доступ до публічної інформації : закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
14. Про Доктрину інформаційної безпеки України : Указ Президента України від 25 лютого 2017 року № 47/2017 // Урядовий кур'єр від 28.02.2017. № 38. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017>

Основна література:

1. Інформаційне насильство та безпека: світоглядно-правові аспекти. Дзьобань О.П., Пилипчук В.Г. / За заг. ред. проф. В.Г. Пилипчука. – Харків: Майдан, 2011. – 244 с.
2. Марущак А. І. Інформаційне право України : підручник / А. І. Марущак. – К. : Дакор, 2011. – 456 с.
3. Інформаційна взаємодія у місцевому самоврядуванні: перспективи правового регулювання Дубняк М.В. : монографія – Київ: Видавничий дім «АртЕк». – 2019. – 190 с.
4. Основи інформаційного права України : навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. Рекомендовано МОН / Цимбалюк В. С., Павловський В. Д. – К., 2009. – 414 с.
5. Інформаційне право та інформаційне законодавство Брижко В.М., Фурашев В.М. : наукове видання. – (НДІП НАПрН України). Київ: Видавничий дім «АртЕк», 2020. 288 с.
6. Брижко В. М. Методологічні та правові засади упорядкування інформаційних відносин : монографія / Брижко Валерій Михайлович. – К. : ПанТОТ, 2009. – 415 с.
7. Горбулін В. П. Проблеми захисту інформаційного простору України : монографія / В. П. Горбулін, М. М. Биченок. – К. : Інтертехнологія, 2009. – 136 с.
8. Становлення і розвиток системи стратегічних комунікацій сектору безпеки і оборони України Пилипчук В. Г., Компанцева Л. Ф., Кудінов С. С., Доронін І. М., Дзьобань О. П., Акульшин О. В., Заруба О. Г.; за заг. ред. В. Г. Пилипчука: монографія – К. : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2018. – 272 с.

Додаткова література:

1. Панова І.В. Фактори, що впливають на утворення системи інформаційного права та формування її змісту // Інформація і право. 2018. № 3 (26). С. 9-15.
2. Панова І.В. Сучасні проблеми цифровізації військового обліку в Україні // Проблеми сучасної поліцейстики : тези доп. III наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 11 трав. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека». – Вінниця : ХНУВС, 2023. – 208 с. – С. 52-56. <https://dspace.univd.edu.ua/items/53e4a11d-7784-47ec-8140-1c250b37af2e>
3. Панова І.В., Шевцова А.С. Національна поліція України як суб'єкт формування і реалізації політики інформаційної безпеки України // Проблеми сучасної поліцейстики : тези доп. II наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 квіт. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ,

Наук. парк «Наука та безпека». – Вінниця : ХНУВС, 2022. – 208 с. – С. 281-283. <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cd87cc48-6e4f-497a-a782-d3a76ce14332/content>

4. Панова І.В., Шевцова А.С. Засоби забезпечення інформаційної безпеки України// Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: тези доп. X Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 27-й річниці створення Харків. нац. ун-ту внутр. справ (м. Харків, 19 листоп. 2021 р.).–Харків: ХНУВС, 2021.–С. 72-74 <https://dspace.univd.edu.ua/items/c216c142-4cdd-427c-927c-f3b9dee6e6c0>
5. Щодо окремих питань визначення стандартів кібербезпеки при підготовці працівників для кіберполіції Підготовка охоронців правопорядку в Харкові (1917–2017 рр.): зб. наук. ст. і тез доп. на наук.-практ. конф. до 100-річчя підготовки охоронців правопорядку в Харкові (м. Харків, 25 листоп. 2017 р.)/МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ.–Харків, 2017.–340 с. <https://dspace.univd.edu.ua/items/7230016d-744b-497c-8abf-3e2fde902571>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України <https://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Судова влада України <https://court.gov.ua/>
4. Офіційний сайт МВС України www.mvs.gov.ua.
5. Офіційний сайт Верховного Суду України <http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/>
6. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
7. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Харківського національного університету внутрішніх справ <http://univd.edu.ua/>
9. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленко <http://korolenko.kharkov.com/>
10. Юридична бібліотека <http://pravo.biz.ua/>
11. сайт Національного інституту стратегічних досліджень. – <http://www.niss.gov.ua>

1. Поняття інтелектуальної власності в Україні

В якості захисту від використання технічного рішення (винаходу або корисної моделі) конкурентами можна обрати два способи - патентування або збереження в таємниці.

У патента і комерційної таємниці однакова мета – одержати вигоду від монопольного їх використовування. Однак, названі способи збереження технічного рішення від посягань принципово відрізняються. На відміну від збереження в таємниці, зазвичай це називають «Ноу-хау (англ. Know-how, - знаю як), патентування передбачає розкриття відомостей і подальший, законодавчо забезпечений, захист. При збереженні в таємниці, відомості нікому не розкриваються, але у разі розголошування або незалежного відкриття іншою особою, заборонити використання технічного рішення стає неможливо. Права на Ноу-хау діють допоки зберігається конфіденційність.

Але у світі сучасних інформаційних технологій і комунікацій, зберігати технічну розробку в таємниці і одночасно її використовувати - дуже непросто. Тривалий час це робити вдається лише компанії Coca-Cola, що відома за назвою однойменного напою, рецепт якого зберігається в таємниці з 1886 року.

Певний негативом при патентування для автора технічного рішення є те, що неможливо зберегти ідею технічної розробки у секреті, з метою подальшого розвитку цієї ідеї лише ним самим, оскільки, у процесі патентування, заявка публікується і ідея стає загальнодоступною. Таким, чином, розвивати ідею може кожний, хто ознайомиться з публікацією.

Іншим негативом є те, що винахід, після його опублікування без будь-яких санкцій зможуть використовувати особи в інших державах, де цей винахід не запатентовано.

Однак, все таки найнадійнішим способом забезпечення монопольного використання прогресивного технічного рішення є його законодавче оформлення як об'єкта права інтелектуальної власності.

Поняття "інтелектуальна власність" (англ. Intellectual property) виникло в процесі тривалої практики юридичного закріплення за певними особами їхніх прав на результати інтелектуальної діяльності у промисловій, науковій, художній, виробничій та інших сферах.

Відносини у суспільстві, у зв'язку із створенням і використанням об'єктів інтелектуальної власності, регулюються системою правових норм, що узагальнено називається правом інтелектуальної власності.

В 1967 році у Стокгольмі було підписано Конвенцію, якою визначено, що результатами інтелектуальної діяльності, котрим нададуть **правова охорона, є:**

- 1) твори науки, літератури і мистецтва;
- 2) програми для електронних обчислювальних машин (програми для ЕОМ);
- 3) бази даних;
- 4) виконання;
- 5) фонограми;

6) повідомлення ефір чи з кабелю радіо - чи телепередач (мовлення організацій ефірного чи кабельного мовлення);

7) винаходи;

8) корисні моделі;

9) промислові зразки;

10) селекційні досягнення;

11) топології інтегральних мікросхем;

12) секрети виробництва (ноу-хау);

13) фірмові найменування;

14) товарні знаки і знаки обслуговування;

15) найменування місць походження товарів;

16) комерційні позначення. Інтелектуальна власність охороняється законом.

Законодавство, яке визначає права на інтелектуальну власність, базується на праві кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності, що, за визначенням, є благом не матеріальним і зберігаються за його творцями та можуть використовуватися іншими особами лише з їх дозволу, окрім випадків, визначених законодавством.

Прийнятими, практично у всіх країнах, документами, що засвідчують першість у створенні і права на володіння об'єктами інтелектуальної власності, є патент на винахід, промисловий зразок; свідоцтво на товарний знак, топографію інтегральної схеми, зазначення походження товарів; свідоцтво про реєстрацію твору (в галузі мистецтва, літератури та науки). У ряді країн, також, видаються патенти на корисні моделі, (зокрема, патенти на корисні моделі, з деякими відмінностями, реєструються в Україні і Росії). Окрім державних органів, свідоцтва про реєстрацію авторських прав на твори також можуть видавати уповноважені авторські товариства.

Усі названі охоронні документами, по суті угодами між державою і заявниками відповідних об'єктів інтелектуальної власності.

Суспільство змушене, на короткий термін, надавати патентно-копірайтну (англ. *copyright* – авторське право) монополію, незважаючи на те, що вона, в принципі, для економічного життя є негативним явищем (шкодить конкуренції), оскільки без такої монополії не будуть створюватися нові засоби виробництва і предмети праці, на ринок буде мало надходити нових товарів, загальмується культурно-освітній розвиток.

За названою угодою, держава надає заявникові на певний строк монопольне право на використання об'єкту інтелектуальної власності та заборону використання його іншими особами і охороняє це право (в Україні, і ряді інших країн, 10 і 20 років - на корисну модель і винахід; 15 років – на промисловий зразок; 10 років, з правом безкінечного подовження, - на знак для товарів і послуг; до кінця життя автора, або останнього із співавторів, плюс 70 років після його смерті). Заявник за це ділиться з державою і громадськістю інформацією про суть і зміст об'єкту, і згідний, що об'єкт, після завершення вказаних строків охорони, стане суспільним надбанням і може вільно

використовуватися будь-якою особою, або, у випадку його особливої специфіки та/або важливості, може складати державну таємницю (для об'єктів у такому разі видається патент на секретний винахід чи секретну корисну модель).

Слід зазначити, що стосовно необхідності охорони прав інтелектуальної власності існує діаметрально протилежна думка, яка полягає у тому, що саме патентно-копірайтна монополія уповільнює культурний розвиток, зупиняє людський прогрес і ставить більшість інформаційних та інтелектуальних ресурсів під контроль мультинаціональних корпорацій. Прихильники такої думки є у багатьох країнах. Вони, навіть, об'єднуються в свої політичні партії. Подібна піратська партія "Піратська бухта" (Pirate Bay), що є у Швеції, і яка виступає за легалізацію порушення авторських прав, навіть одержала місце у Європейському парламенті.

Але, як би там не було, практично усі держави, задля стимулювання розвитку продуктивних сил, науки, техніки, мистецтва і освіти, на певний проміжок часу, надають патентну і копірайтну монополію, за що творці і винахідники платять державам і, загалом, людству, тим що називається технологічним, науковим і гуманітарним прогресом.

Охоронні документи на об'єкти промислової власності (винаходи і корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг або ж торговельні марки, компонування або ж топографії інтегральних мікросхем тощо) мають національний характер, тобто вони діють на території тільки тієї країни, яка видала охоронний документ.

Разом з тим, для бажаючих розповсюдити охорону об'єкту промислової власності заявленого для реєстрації у будь якій країні-учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності від 20.03.1883р. (набула чинності для України 25.12.1991р.), існує пільговий термін (12 місяців - для винаходу і 6 місяців – для товарного знаку), на протязі якого можна подати заявку на цей же об'єкт у будь-якій іншій країні-учасниці, із збереженням пріоритету за заявкою поданою у першій країні. Такий перехідний пріоритет називається конвенційним.

Умовою надання конвенційного пріоритету є правильне оформлення національної заявки відповідно до внутрішнього законодавства країни.

Охоронний документ на об'єкт інтелектуальної власності видається якщо заявлений об'єкт відповідає умовам надання правової охорони. Винахід можна запатентувати, якщо він є новим, має винахідницький (неочевидний для фахівця) і промислово придатний. Для корисної моделі і промислового зразка такими умовами є тільки новизна і промислова придатність. Що стосується знаку для товарів і послуг, то свідоцтво про його реєстрацію для вибраних товарів і/або послуг можна одержати якщо заявлений знак володіє розрізняльною здатністю.

Охоронні документи на об'єкти інтелектуальної власності видаються за умови сплати відповідних зборів і мита.

Об'єкти інтелектуальної власності

1. Об'єкти авторського права

- Твори літератури: письмові твори белетристичного характеру, збірники творів.
- Твори мистецтва: музичні, драматичні, хореографічні, аудіовізуальні твори; твори образотворчого та прикладного мистецтва, архітектури, фотографії; сценічні обробки, аранжування, переробки та переклади творів.
- Комп'ютерні програми: набір інструкцій, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером, які приводять його у дію для досягнення певної мети.
- Бази даних: сукупність творів, даних, або будь-якої іншої незалежної інформації у довільній формі, підбір і розташування складових частин якої, та її упорядкування є результатом творчої праці.

2. Об'єкти суміжних прав

- Виконання творів: виконання вперше на території України, зафіксовано на фонограмі чи включено в передачу організації мовлення.
- Фонограми і відеограми: місце знаходження виробника і перша публікація фонограми — на території України, чи протягом 30 днів від дня першої публікації в іншій державі.
- Програми телерадіоорганізацій: місце знаходження і здійснення передач з передавача розташованого на території України.

3. Об'єкти науково-технічної інформації

- Науково-технічна документація: результати науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності, зафіксовані у формі, яка забезпечує їх відтворення, використання та поширення.
- Наукові відкриття: встановлення раніше невідомих, об'єктивно існуючих закономірностей, властивостей і явищ матеріального світу.
- Раціоналізаторські пропозиції: пропозиція нова і корисна для підприємства, якому вона подана і передбачає створення, або заміну конструкції виробів, технології виробництва і застосовуваної техніки, або складу матеріалу. Сорти рослин (селекційні досягнення): сорт є новим та відповідає умовам відмінності, однорідності і стабільності.
- Породи тварин (селекційні досягнення): порода є новою та відповідає умовам відмінності, однорідності і стабільності.

4. Об'єкти промислової власності

- Винаходи: продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослин і тварин), спосіб, застосування раніше відомого продукту чи способу за новим призначенням, якщо він новий, має винахідницький рівень і є промислово придатним. Корисні моделі: конструктивне виконання пристрою, що є новим і промислово придатним.
- Промислові зразки: форма, малюнок чи розфарбування або їх поєднання, що визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб, якщо він новий і промислово придатний.

- Топографії інтегральних мікросхем: зафіксоване на матеріальному носії просторово-геометричне розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми та з'єднань між ними.

- Секретні об'єкти: об'єкти промислової власності (винаходи, корисні моделі і промислові зразки), що становлять державну таємницю.

- Захист від недобросовісної конкуренції: захист через адміністративні чи судові органи від недобросовісних конкурентних дій — неправомірне використання ділової репутації підприємця, створення перешкод у процесі конкуренції, неправомірне використання комерційної таємниці.

Засоби індивідуалізації

- Знаки для товарів і послуг: словесні, зображувальні, об'ємні та інші позначення або їх комбінації, виконані у будь-якому кольорі чи поєднанні кольорів, що відповідають умовам правової охорони.

- Зазначення походження товарів (назва місця чи географічне зазначення походження товару): визначення, що ідентифікують певний товар, який походить з певного району чи місцевості країни, коли якість або інші характеристики товару, на яких базується його репутація, обумовлені географічним місцем походження товару.

- Фірмові назви: назва підприємства зареєстрованого на місцевому (регіональному) рівні, що є його візитною карточкою і частиною його іміджу.

Ноу-Хау

- Комерційні секрети: (відомості виробничого, організаційного, фінансового та ін. характеру, що складають комерційну цінність, не відомі третім особам і недоступні необмеженому кругу осіб).

- Технічна документація: конструкторська, технологічна, проектна, економічна, юридична, призначена для використання у виробництві і реалізації товарів і послуг.

- Творчі розробки: незапатентовані винаходи, формули, рецепти, склади, розрахунки, дослідні зразки, результати випробовувань і дослідів.

- Системи організації виробництва, маркетингу, управління якістю продукції, кадрами, фінансами, політикою капіталовкладень. Виробничо-комерційний досвід організації виробництва, маркетингу і навчання персоналу

- Науково-технічна документація

Види порушень права інтелектуальної власності

До порушення права інтелектуальної власності відносяться:

- піратство
- плагіат
- підроблення та зміна інформації, тощо

Міжнародний захист інтелектуальної власності

Розвитком та захистом інтелектуальної власності в усьому світі займається Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ), заснована при ООН в 1976 році.

ВОІВ сприяє підписанню нових міжнародних угод та модернізації національних законодавств, заохочує адміністративне співробітництво між

країнами, надає технічну допомогу розвиваючимся країнам і утримує служби, які полегшують міжнародний захист винаходів, знаків та промислових зразків.

При ВОІВ діє центр по арбітражу та посередництву. З 1999 року ВОІВ надає послуги по врегулюванню суперечок, які виникають при реєстрації та використанні найбільш поширених типових назв доменів в Інтернеті (.com, .net, .org).

ВОІВ здійснює управління 21 угодою, які охоплюють основні аспекти інтелектуальної власності. Двома ключовими угодами є Паризька конвенція про охорону промислової власності (1883) та Бернська конвенція про охорону літературних та художніх творів (1886).

Законодавство України в сфері інтелектуальної власності

Україні діють такі законодавчі акти по захисту інтелектуальної власності, як закони України

- "Про авторське право і суміжні права"
- "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг"
- "Про охорону прав на промислові зразки"
- "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі",
- "Про охорону прав на зазначення походження товарів"
- "Про охорону прав на сорти рослин"
- "Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем"

Норми щодо регулювання відносин інтелектуальної власності містяться також в інших законах, наприклад законах України

- "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних"
- "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування"
- "Про племінну справу у тваринництві"
- "Про науково-технічну інформацію"
- "Про лікарські засоби" тощо

Крім того, при регулюванні відносин інтелектуальної власності у разі необхідності застосовуються міжнародні договори у сфері інтелектуальної власності, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

В січні 2004 року було прийнято новий Цивільний кодекс України, в якому чітко визначається поняття "право інтелектуальної власності", відображається його співвідношення з правом власності на річ, визначаються об'єкти, суб'єкти права, зміст майнових і особистих немайнових прав інтелектуальної власності, підстави їх виникнення, умови використання об'єктів інтелектуальної власності і передачі прав на них, визначаються наслідки порушення права інтелектуальної власності і способи судового захисту. ЦК України також дає перелік об'єктів права інтелектуальної власності. Цей перелік не виключний і може постійно поповнюватися новими результатами творчої діяльності. і мита.

2. Загальні засади регулювання обороту інтелектуальної власності

Інтелектуальна власність - результат творчої діяльності суб'єктів, якими можуть бути вчені, письменники, винахідники, художники, конструктори, дизайнери, композитори тощо.

Інтелектуальна власність завжди являла собою певну цінність. У історії відомі випадки підробок римських амфор. Проте, справді щось важить інтелектуальну власність стоїть у XIX столітті, столітті бурхливого розвитку, наукових відкриттів, культурного розквіту, розширення міжнародних зв'язків. Це зажадало запровадження регулювання взаємин у галузі.

Першим міжнародним документом стала **"Конвенція з охорони промислової власності"**, ухваленої в 1883 року Паризьким Союзом. У 1886 року Бернським Союзом приймається "Конвенція про охорону літературних та мистецьких творів". Ці конвенції діють по сьогодні, основні інструментами, з яких встановлюється режим охорони інтелектуальної власності. За появи нових технічних засобів і списку об'єктів інтелектуальної власності приймаються відкрито й інші регулюючі документи, наприклад, в 1971 року була прийнята **"Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм"**.

Слід розділяти права на інтелектуальну власність і право на матеріальний носій, зазначені права можуть належати різним особам. Автором результату інтелектуальної діяльності визнається громадянин, творчим працею якого засновано такий результат.

На результати інтелектуальної діяльності зізнаються інтелектуальні права, куди входять прерогатива, що є майновим правом, а випадках, передбачених законодавством, також особисті немайнові права. Особисті немайнові права авторанеотчуждаєми і непередавані, відмови від цих прав мізерний. Що стосується, коли прерогатива на результат інтелектуальної діяльності належить кільком особам спільно, їхні стосунки регулюються угодою з-поміж них.

Існує можливість передачі виняткового права на інтелектуальну власність, основою цього процесу є договір. Можливо підписання договору відчуження виняткового права, результатом якого з'явиться передача правообладателем належить йому виняткового права на результат інтелектуальної діяльності у обсязі боці (придбавачу). Можливо висновок ліцензійного договору, істотним його відзнакою від договору відчуження виняткового права і те, що покупцеві передається тільки п'яту частину прав, в передбачених договором межах. Встановлено два виду ліцензійних договорів:

- якщо правовласник залишає у себе право видає ліцензії на право використання результату інтелектуальної діяльності іншим зацікавленим особам, така ліцензія називається простий (невиключної);
- якщо право видає ліцензії використання результату інтелектуальної діяльності іншим зацікавленим особам правовласник у себе не зберігає, то ліцензія називається винятковою.

1. Авторське право, права, суміжні з авторськими

Інтелектуальні права на твори науки, літератури і мистецтва є авторськими правами. *Автору твори належать такі права:*

- 1) прерогатива на твір;

2) право авторства - право визнаватися автором твору;
 3) право автора з ім'ям - право наводити чи вирішувати використання твору під своїм добрим ім'ям, під вигаданим ім'ям (псевдонімом) чи ні вказівки імені, тобто анонімно;

інтелектуальну власність авторське патентне

4) декларація про недоторканність твору, тобто заборонена без згоди автора внесення у його твір змін, скорочень і доповнень, постачання твору за його використанні ілюстраціями, передмовою, післямовою, коментарями чи хоч би не пішли поясненнями;

5) декларація про оприлюднення твору - право здійснити дію, яке вперше робить твір доступне загальної відомості шляхом його опублікування, публічного показу, публічного виконання, сполучення ефір чи з кабелю або будь-якою іншою способом.

До об'єктів авторських прав ставляться програми для ЕОМ (визначаються як літературні твори) та фінансової бази даних (складові твори). Програмою для ЕОМ є подана у об'єктивній формі сукупність даних, і команд, виділені на функціонування ЕОМ та інших комп'ютерних пристроїв з одержання певного результату, включаючи підготовчі матеріали, отримані під час розробки програми для ЕОМ, і породжувані нею аудіовізуальні відображення³⁷. Базою даних є подана у об'єктивній формі сукупність самостійних матеріалів, систематизованих в такий спосіб, щоб ці матеріали були знайдені та оброблені з допомогою електронної обчислювальної машини³⁸.

Для виникнення, здійснення та цивільного захисту авторських прав непотрібен реєстрація твору чи дотримання будь-яких інших формальностей. Що стосується програм для ЕОМ і баз даних можлива реєстрація, здійснювана за бажання правовласника.

Авторство, ім'я автори і недоторканність твору охороняються безстроково. Виключне декларація про твір чи діє у протягом усього життя автори і сімдесяти років, вважаючи з початку року, наступного у рік смерті автора.

Правообладатель для оповіщення про своєму винятковому праві твір вправі використовувати знаком охорони авторського права, який поміщається кожному примірникові твору складається з таких елементів:

- латинської літери "C" в окружності;
- імені або назви правовласника;
- року першого опублікування твору.

Законом обумовлено дії, які можна скоєно обличчям, правомірно що володіє примірником програми для ЕОМ чи примірником бази даних. Це:

- доповнити програму для ЕОМ чи бази даних зміни виключно з метою функціонування на технічних засобах користувача і здійснювати дії, необхідних функціонування таких програми чи бази даних відповідно до їх призначенням, зокрема запис і збереження у пам'яті ЕОМ (однієї ЕОМ чи одного користувача мережі), і навіть здійснити виправлення явних помилок;

- виготовити копію програми для ЕОМ чи бази даних за умови, що ця копія призначена лише архівних цілей або заради заміни правомірно набутого

примірника у разі, коли така примірник втрачено, знищено або зробити непридатний від використання. У цьому копія програми для ЕОМ чи бази даних може бути використана з іншою метою і бути знищена, якщо володіння примірником таких програми чи бази даних перестав бути правомірним;

- вправі без згоди правовласника і виплати додаткового винагороди вивчати, досліджувати чи відчувати функціонування такої програми з метою визначення ідей принципів, що у основі будь-якого елемента програми для ЕОМ;

- вправі без згоди правовласника і виплати додаткового винагороди сотворити й перетворити об'єктний код в вихідний текст (декомпілювати програму для ЕОМ) чи доручити іншим особам здійснити такі дії, якщо необхідні для досягнення здатність до взаємодії незалежно розробленої цією особою програми для ЕОМ коїться з іншими програмами, що потенційно можуть взаємодіяти здекомпілюваною програмою, за дотримання наступних умов:

- 1) інформація, необхідна задля досягнення здатність до взаємодії, раніше була доступна йому з джерел;

- 2) зазначені дії робляться щодо лише з тих частиндекомпілюваної програми для ЕОМ, що необхідні досягнення здатність до взаємодії;

- 3) інформація, отримана внаслідокдекомпілювання, можна використовувати тільки до досягнення здатність до взаємодії незалежно розробленої програми для ЕОМ коїться з іншими програмами, неспроможна передаватися іншим особам, крім випадків, коли це необхідно досягнення здатність до взаємодії незалежно розробленої програми для ЕОМ коїться з іншими програмами, і навіть неспроможна використовуватися і розробити програми для ЕОМ, зі свого виду істотно схожою із декомпілюваною програмою для ЕОМ, або заради здійснення іншої дії, порушує прерогатива на програму для ЕОМ.

Положення законодавства регулюють питання авторських прав, створених у межах встановлених для працівника (автора) трудових обов'язків (службове твір), вони належать автору. Виключне декларація про службове твір належить роботодавцю, якщо трудовим або іншим суб'єктам договором між роботодавцем і автором не передбачено інше. Якщо роботодавець протягом трьох років після, коли службове твір був надано у розпорядження, не почне використання цього твору, не передасть прерогатива нею іншій юридичній особі або повідомить автору про збереження твору на таємниці, прерогатива на службове твір належить автору.

Изготовителем бази даних визнається громадянин чи юридична особа, організовувало створення бази даних, і роботу зі збирання, обробці та розташуванню з яких складається матеріалів.Изготовителю бази даних належать прерогатива виготовлювача бази даних, декларація про вказівку на примірниках бази даних, і (чи) їх упаковки своє ім'я або назви. Виключне право виготовлювача бази даних виникає у момент завершення її створення і чи діє у протягом п'ятнадцяти років, вважаючи з початку року, наступного у рік її створення.

Суперечки, пов'язані із захистом авторських правий і прав, суміжних з авторськими розглядаються судом.

2. Патентне право

Патентними правами є інтелектуальні права на винаходи, корисні моделі і промислові зразки. Як винаходи охороняється технічне рішення, у будь-якій галузі, що належить до продукту (зокрема, влаштуванню, речовини, штамму мікроорганізму, культурі клітин рослин або тварин) чи способу (процесу здійснення дій над матеріальним об'єктом з допомогою коштів), наприклад, склад зубної пасти, спосіб виплавки стали. Як корисною моделі охороняється технічне рішення, стосується влаштуванню, наприклад, антенне пристрій, пристрій для кріплення діодів, внутрішнє розташування елементів в мобільному телефоні. Як промислового зразка охороняється художественно-конструкторське рішення виробу промислового чи кустарно-ремесленного виробництва, що б його зовнішній вигляд, наприклад, зовнішній вигляд мобільного телефону, вид електричного чайника.

Автору (громадянинові, творчим працею якого створено відповідний результат інтелектуальної діяльності) винаходи, корисною моделі чи промислового зразка **належать такі права:**

- 1) прерогатива;
- 2) право авторства.

Право авторства, тобто визнаватися автором винаходи, корисною моделі чи промислового зразка, неотчуждаемо і непередавано, зокрема під час передачі іншій юридичній особі чи перехід до нього виняткового права на винахід, корисну модель чи промисловий зразок. Відмова що від цього права мізерний.

На території України зізнаються виняткові права на винаходи, корисні моделі і промислові зразки, засвідчені патентами, виданими федеральним органом виконавчої влади з інтелектуальної власності, чи патентами, мають силу біля України відповідно до міжнародними договорами України. Отже, реєстрація винаходи, корисною моделі чи промислового зразка обов'язкова. Право отримання патенти винахід, корисну модель чи промисловий зразок спочатку належить автору винаходи, корисною моделі чи промислового зразка.

Термін дії виняткового права на винахід, корисну модель, промисловий зразок і який засвідчує цього права патенту обчислюється з подачі початкової заявки видачу патенту до федерального орган виконавчої влади з інтелектуальної власності і як:

- двадцять років - для винаходів;
- десятиліття - для корисних моделей, можна продовжити на 3 року;
- п'ятнадцять років - для промислових зразків, можна продовжити на 10 років.

Процедура реєстрації об'єктів патентного права складається з таких етапів:

- подача заявки, необхідні документи, в реєструючий орган (початку 2009 року це Федеральна служба по інтелектуальної власності, патентів і товарних знаків);

- формальна експертиза заявки, якої перевіряються наявність документів та їхні відповідність установленим вимогам для;
- публікація даних про заявці на винахід;
- експертиза заявки на винахід сутнісно;
- ухвалення рішення про видачу патенти винахід чи про відмову у його видачі.

При поданні заявки на реєстрацію об'єкта патентного права, публікації даних про ній, розкривається таємниця виробу, тому винаходу, яким подали заявку, від часу публікації даних про заявці до дати публікації даних про видачі патенту надається тимчасова правова охорона.

Процедура передачі виняткового права на розпорядження винаходом, корисною моделлю і промисловим зразком аналогічна процедурі в авторське право. Право передається через укладання договору відчуження патенту або ув'язнення ліцензійного договору про надання права використання винаходи, корисною моделі чи промислового зразка.

Топологией інтегральної мікросхеми є зафіксоване на матеріальному носії просторово-геометричне розташування сукупності елементів інтегральної мікросхеми і перетинів поміж ними. У цьому інтегральної мікросхемою є мікроелектронне виріб остаточної чи проміжної форми, яке призначено до виконання функцій електронної схеми, елементи та зв'язку якого неподільно сформовані обсягом і (чи) лежить на поверхні матеріалу, з урахуванням якого виготовлено таке виріб. Правова охорона поширюється лише з оригінальну топологію інтегральної мікросхеми, створену внаслідок творчої діяльності автори і невідому автора і (чи) фахівцям у сфері розробки топологій інтегральних мікросхем на дату її створення. Виключне декларація про топологію чи діє у протязі десятиріччя. Правила обороту топології інтегральної мікросхеми аналогічні правилам обороту об'єктів патентного права.

Суперечки, пов'язані із захистом патентних прав, розглядаються судом.

3. Право на секрет виробництва (ноу-хау)

Секретом виробництва (ноу-хау) зізнаються відомості будь-якого характеру (виробничі, технічні, економічні, організаційні та інші), зокрема про результати інтелектуальної діяльності у науково-технічній сфері, і навіть інформацію про засобах здійснення професійної діяльності, які мають справжню чи потенційну комерційну цінність з невідомості їх третіх осіб, яких третіх осіб немає вільного доступу на законних підставах у питаннях яких володарем такі відомості запроваджено режим комерційної таємниці. Володарю секрету виробництва належить прерогатива використання згідно, зокрема під час виготовлення виробів та її реалізації економічних пріоритетів і організаційних рішень. Володар секрету виробництва може розпоряджатися зазначеним винятковим правом.

Особа, що було сумлінно навіть від інших власників секрету виробництва володарем відомостей, складових зміст що охороняється секрету виробництва, набуває самостійне прерогативу цей секрет виробництва.

Виключна декларація про секрет виробництва діє до того часу, поки зберігається конфіденційність відомостей, складових його зміст. З часу втрати конфіденційності відповідних відомостей прерогатива на секрет виробництва припиняється в усіх правовласників.

Виключне право передається через укладання договору відчуження патенту або ув'язнення ліцензійного договору про надання цього права. При відчуженні виняткового права на секрет виробництва обличчя, распорядившееся своїм правом, зобов'язане зберігати конфіденційність секрету виробництва.

4. Право на фірмову найменування і комерційне позначення

Юридична особа, що є комерційною організацією, виступає у цивільному обороті під своїм фірмовим найменуванням, що визначається у його установчих документах і входить у єдиний реєстр юридичних при державної реєстрації речових юридичної особи. Фірменное найменування повинна утримувати вказівку з його організаційно-правову форму та власне найменування юридичної особи. Юридична особа повинен мати цілковите дерегулювання та може мати скорочена фірмову найменування російською, також може мати фірмову найменування мовами народів України і закордонних мовами. У фірмову найменування юридичної особи що неспроможні включатися офіційні найменування України, інших держав, органів влади, міжнародних стандартів і міжурядових організацій, громадських об'єднань є, позначення, суперечать громадським інтересам, і навіть принципам гуманності і тієї моралі. Прикладом можуть бути такі фірмові найменування.

Юридичній особі належить прерогатива використання свого фірмового найменування як засіб індивідуалізації будь-яким не суперечить закону способом, зокрема шляхом його свідчення про вивісках, бланках, в рахунках й інший документації, в оголошеннях і комерційній рекламі, на товарах чи його упаковках. Розпорядження винятковим правом на фірмову найменування, зокрема шляхом його відчуження чи надання іншій юридичній особі права використання фірмового найменування, заборонена.

Виключна декларація про фірмову найменування виникає від часу державної реєстрації речових юридичної особи та припиняється момент винятку фірмового найменування з одного державного реєстру юридичних осіб у через відкликання припиненням юридичної особи або зміною його фірмового найменування.

Юридичні особи, здійснюють підприємницьку діяльність, і навіть індивідуальні підприємці може використати для індивідуалізації їхніх торгових, промислових та інших підприємств комерційні позначення, які є фірмовими найменуваннями і підлягають обов'язковому включенню в установчі документи і єдині державний реєстр юридичних. Комерційне позначення можна використовувати правообладателем для індивідуалізації однієї чи кількох підприємств. Для індивідуалізації одного підприємства що неспроможні одночасно використовуватися дві голови і більш комерційних позначення. Наприклад, фірма ТОВ "Срібло" здійснює діяльність у декількох напрямках. Перукарські послуги видають у салонах краси, які іменуються "Примха";

послуги з чистці одягу видають у пунктах, іменованих "Сніжинка". Назви "Примха" і "Сніжинка" і буде бути комерційними позначками.

Правообладателю належить прерогатива використання комерційного позначення. Не припускається використання комерційного позначення, здатного вводити на оману щодо приналежності підприємства певному особі. Виключне декларація про комерційне позначення може можливість перейти до іншій юридичній особі тільки у складі підприємства, для індивідуалізації якого таке позначення використовується. Правообладатель може надати іншій юридичній особі право використання свого комерційного позначення гаразд і можна за умов, передбачених договором оренди підприємства чи договором комерційної концесії. Виключне декларація про комерційне позначення припиняється, якщо правовласник не використовує його безупинно протягом року.

5. Право на товарний знак і це ознака обслуговування

Товарний знак служить для індивідуалізації товарів юридичних чи індивідуальних підприємств, тобтоотличительного елемента товарів одних виробників від аналогічних товарів інших виробників. Як товарних знаків може бути зареєстровані словесні, образотворчі, об'ємні та інші позначення чи його комбінації, може бути зареєстровано будь-якому кольорі чи колірному поєднанні. Прикладом можуть бути ">Кока-Кола", ">Слобода", "Білий місто".

Володарем виняткового права на товарний знак то, можливо юридична особа чи індивідуальний підприємець. На території України діє прерогатива на товарний знак, зареєстрований федеральним органом виконавчої влади з інтелектуальної власності, соціальній та інших випадках, передбачених міжнародним договором України, в такий спосіб, реєстрація товарний знак обов'язкова. На товарний знак, зареєстрований у державному реєстрі товарних знаків, видається свідчення.

Правообладатель для оповіщення про своє винятковому праві товарний знак вправі використовувати знаком охорони, який поміщається поруч із товарним знаком, складається з латинської літери "R" чи латинської літери "R" в окружності або словесного позначення "товарний знак" чи "зареєстрований товарний знак".

Виключне декларація про товарний знак чи діє у протягом десятиріччя з подачі заявки на державної реєстрації товарний знак до федерального орган виконавчої влади з інтелектуальної власності. Термін дії виняткового права на товарний знак можна продовжити десять років за заявою правовласника, поданої протягом останнього року стабільна дії цього права. Продовження термін дії виняткового права на товарний знак можливо необмежена кількість раз.

Процедура реєстрації товарного знаку і знаку обслуговування складається з таких етапів:

- подача заявки, необхідні документи, в реєструючий орган (початку 2009 року це Федеральна служба по інтелектуальної власності, патентів і товарних знаків);

- формальна експертиза заявки, якої перевіряються наявність документів та їхня відповідність установленим вимогам для, і навіть формальна експертиза позначення, заявленого як товарний знак (знака обслуговування);
- експертиза позначення, заявленого як товарний знак;
- ухвалення рішення про видачу свідоцтва на товарний знак чи про відмову у його видачі.

6. Право на найменування місця на походження товару

>Найменуванням місця на походження товару, якому надається правова охорона, є позначення, що було або що містить сучасне чи історичне, офіційне чи неофіційне, повне чи скорочене найменування країни, міського чи сільського поселення, місцевості чи іншого географічного об'єкта, і навіть позначення, похідне від такої найменування і що було відомим у результаті його у відношенні товару, особливі властивості якого виключно чи переважно визначаються притаманними даного географічного об'єкта природними умовами і людськими чинниками. На використання цього найменування може бути визнаний прерогатива виробників такого товару. Прикладом можуть бути "Шампанське" - гристе вино, продукowane у провінції Шампань мови у Франції, "Єсентуки", "Боржомі" - мінеральні води Кавказу.

Найменування місця на походження товару то, можливо зареєстровано однією або кілька громадян або юридичних осіб. Найменування місця на походження товару визнається і охороняється з державної реєстрації речових такого найменування. Українські юридичні особи та громадяни України вправі зареєструвати найменування місця на походження товару у міністерствах закордонних державах. Заявка на реєстрацію найменування місця на походження товару іноземному державі - може бути подано після державної реєстрації речових найменування місця на походження товару та умов надання виняткового права на найменування України.

Використанням найменування місця на походження товару вважається розміщення цього найменування, зокрема:

- 1) на товарах, етикетках, упаковках товарів, які виробляються, пропонуються на продаж, продаються, демонструються на виставках і ярмарках чи іншим чином уводять у цивільний оборот біля України, або зберігаються чи перевозяться із метою, або ввозяться завезеними на територію України;
- 2) на бланках, рахунках, іншій документації й у періодиці, пов'язаних із впровадженням товарів у цивільний оборот;
- 3) у пропозиціях щодо продажу товарів, соціальній та оголошеннях, вивісок й у рекламі;
- 4) у мережі "Інтернет", зокрема в доменному імені Ілліча та за інших засобах адресації.

Володар свідоцтва про винятковому праві найменування місця на походження товару для оповіщення про своє винятковому праві може поміщати поруч із найменуванням місця на походження товару знаком охорони як словесного позначення "зареєстроване найменування місця на походження товару" чи "зареєстроване НМПТ", який би те що, що що застосовується

позначення є найменуванням місця на походження товару, зареєстрованим у Україні.

Свідчення про винятковому праві найменування місця на походження товару чи діє у протязі десятиріччя з подачі заявки. Цей термін можна продовжити за заявою володаря свідчення рідних та за умови подання ним укладання компетентного органу, що визначається гаразд, встановленому Урядом України, у тому, що володар свідоцтва виробляє у межах відповідного географічного об'єкта товар, у якого зазначеними у державному реєстрі найменувань особливі властивості.

Процедура реєстрації на найменування місця на походження товару складається з таких етапів:

- подача заявки, необхідні документи, в реєструючий орган;
- формальна експертиза заявки, якої перевіряються наявність документів та їхні відповідність установленим вимогам для, і навіть формальна експертиза позначення, заявленого місцем на походження товару;
- експертиза позначення, заявленого місцем на походження товару, під час проведення експертизи заявленого позначення перевіряється також обґрунтованість зазначення місця походження (виробництва) товару біля України, унікальності властивостей товару;
- ухвалення рішення про видачу свідоцтва на найменування місця на походження товару чи про відмову у його видачі.